



Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη & Ηθική

Ενότητα 2: Η σχέσεις οικονομίας και ηθικής και κέρδους και ηθικής

Φραγκίδης Γαρύφαλλος
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Περιεχόμενα

- Α΄ μέρος: τι σχέση έχουν με την ηθική ...
 - Το σύστημα της ελεύθερης αγοράς & το καπιταλιστικό σύστημα
 - Έννοιες της οικονομικής θεωρίας
- Β΄ μέρος : ποια είναι η σχέση μεταξύ κέρδους και ηθικής
 - Η επιδίωξη του κέρδους καθιστά την επιχειρηματική ηθική «σχήμα οξύμωρο»;
- Γ΄ μέρος: είναι το κέρδος ο (μοναδικός) στόχος των επιχειρήσεων;

Ηθική και οικονομία

- Η οικονομική συμπεριφορά βασίζεται σε μία ηθική βάση, δηλαδή ένα τρόπο συμπεριφοράς που θεωρείται σωστός/ κατάλληλος/ αρμόζων.
 - Εμπιστοσύνη, τιμιότητα
 - “Ο πελάτης έχει πάντα δίκιο”
 - “Ο πωλών της μετρητοίς...”
- Χαρακτηριστικό είναι ότι:
 - Ο Άνταμ Σμιθ ήταν καθηγητής ηθικής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Γλασκόβης
 - Μέχρι το 19ο αιώνα η οικονομία δεν ήταν ξεχωριστός γνωστικός κλάδος, αλλά εντάσσονταν στην ηθική φιλοσοφία
 - Μέχρι πρόσφατα ο κλάδος της οικονομίας αποκαλούνταν «Πολιτική Οικονομία»

Το σύστημα της ελεύθερης αγοράς

- Ο καθένας πρέπει να ενεργεί με τρόπο που να προάγεται το **ατομικό του συμφέρον**
 - Οι οικονομικές σχέσεις καθορίζονται από τη φιλοδοξία επίτευξης οικονομικού κέρδους.
 - Η επιδίωξη του κέρδους αφορά
 - το σύνολο των οικονομικών σχέσεων
 - το σύνολο των ατόμων της κοινωνίας (παραγωγό, εργάτη, καταναλωτή).
- Τι γίνεται με το **κοινωνικό συμφέρον**;
 - Παρότι το βασικό κίνητρο της ατομικής δράσης είναι το κέρδος, η αλληλεπίδραση των μελών της κοινωνίας εξασφαλίζει ότι θα εκτελούνται οι κοινωνικές λειτουργίες που έχουν σημασία για την κοινωνία

Η σκέψη του Άνταμ Σμιθ

- *«αν και ο έμφυτος εγωισμός καθοδηγεί τη συμπεριφορά των ανθρώπων, η αλληλεπίδραση των ατόμων μέσα στο κοινωνικό σύνολο και η αναζήτηση της επιδοκιμασίας ή η αποφυγή της κοινωνικής απόρριψης, έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα να λειτουργούν με τρόπο **κοινωνικά επωφελή**»*
- Η φιλοσοφία του νόμου της αγοράς είναι βασικά απλή:
 - ... το κίνητρο του προσωπικού συμφέροντος σε ένα οικονομικό σύστημα θα οδηγήσει τους ανθρώπους στην ανάληψη εκείνων των δραστηριοτήτων για τις οποίες είναι διατεθειμένη η κοινωνία να προσφέρει τη μεγαλύτερη ανταβοιβή.

Η σκέψη του Άνταμ Σμιθ

- «Δεν περιμένουμε το φαγητό μας (= το κέρδος μας) να προέλθει από την *φιλευσπλαχνία* του χασάπη, του ζυθοποιού ή του φούρναρη, αλλά από την μέριμνα για το προσωπικό τους συμφέρον. Απευθυνόμαστε όχι στην ανθρωπιά τους, αλλά στη *φιλαυτία* τους και *ποτέ δεν τους μιλάμε για τις δικές μας ανάγκες αλλά για τα δικά τους οφέλη*».
 - Πρέπει να υπάρχει **συνταύτιση συμφερόντων**
- Απευθυνόμαστε, συνεπώς, όχι στην **ανθρωπιά**, αλλά στον **εγωισμό** των άλλων ...
- ... οι οποίοι ενεργούν όχι για να καλύψουν τις δικές μας ανάγκες, αλλά να πετύχουν τα δικά τους οφέλη.

Η σκέψη του Άνταμ Σμιθ

- Ο ρυθμιστής της κοινωνικής ευημερίας είναι ο **ανταγωνισμός**, δηλ. η σύγκρουση μεταξύ ιδιοτελών παραγόντων (ατόμων) στο πεδίο της αγοράς.
 - «Ο άνθρωπος που επιτρέπει την απληστία του να υπερβεί τα όρια θα διαπιστώσει ότι οι ανταγωνιστές του караδοκούν για να του κλέψουν την πελατεία».
- Αποτελέσματα του ανταγωνισμού σε ένα σύστημα που η αγορά λειτουργεί ελεύθερα:
 - κρατάει τις τιμές στα χαμηλότερα δυνατά επίπεδα
 - υπαγορεύει και τις προτιμήσεις ποικιλίας αγαθών και ποσοτήτων που επιθυμούν τα άτομα της οικονομίας
 - επιφέρει ισορροπία και στην αγορά συντελεστών παραγωγής (αγορά υλικών και αγορά εργασίας).

Η σκέψη του Άνταμ Σμιθ

- Το σύστημα της ελεύθερης αγοράς είναι ένας πλήρης μηχανισμός που μπορεί να ρυθμίσει όλες τις λειτουργίες της κοινωνίας ...
 - μηχανισμός ανταλλαγής αγαθών
 - μηχανισμός παραγωγής/ εργασίας
 - μηχανισμός διανομής του εισοδήματος

Καπιταλισμός

- Το οικονομικό - κοινωνικό σύστημα στο οποίο σημαντικότερος παραγωγικός συντελεστής είναι **το κεφάλαιο**
- Τι περιλαμβάνει το κεφάλαιο;
 - χρήματα, μηχανήματα, αποθέματα, πατέντες, ...

Βασικές αρχές του καπιταλιστικού συστήματος

- Η λειτουργία της «ελεύθερης αγοράς»
- Αποστολή είναι η συσσώρευση κεφαλαίου
- Ο σκοπός του κέρδους για τη συσσώρευση κεφαλαίου
- Ο ιδιωτικός χαρακτήρας των οικονομικών λειτουργιών (ατομική ιδιοκτησία)
- Η εκβιομηχάνιση
- Ο εξορθολογισμός

Όλες οι καπιταλιστικές κοινωνίες έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- για παράδειγμα, διαφορετικά λειτουργεί ο καπιταλισμός στην Γερμανία ή την Γαλλία, στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία

Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων στον καπιταλισμό

- Ιδιωτικοί φορείς
 - Ιδιώτες προσφέρουν χρηματικά κεφάλαια και αποκτούν σε αντάλλαγμα δικαίωμα στα καθαρά κέρδη.
- Αυτοχρηματοδοτούμενοι φορείς
 - πρέπει να καλύπτουν από ίδιους πόρους τα κόστη και τα έξοδα λειτουργίας τους,
- Λειτουργούν στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς
 - προμήθεια πόρων, διάθεση προϊόντος
- Σκοπός τους είναι να δημιουργήσουν θετικό οικονομικό αποτέλεσμα (κέρδος), που διατίθεται για
 - ...
 - Επενδύσεις
 - Ανταμοιβή των επενδυτών/ ιδιωτών

Η ανάπτυξη του συστήματος της αγοράς & του καπιταλισμού

- Αποδίδεται σε παράγοντες που έχουν ιστορική, κοινωνική, ηθική και τεχνολογική-επιστημονική προέλευση.
 - Η πρωταρχική συσσώρευση κεφαλαίου.
 - Ο συστηματικός μετασχηματισμός των διαδικασιών παραγωγής προς την κατεύθυνση του εξορθολογισμού, με την εφαρμογή της επιστήμης και του μαθηματικού λογισμού.
 - Η επέκταση της ορθολογικότητας σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής.
 - Η επιτάχυνση των τεχνολογικών αλλαγών
 - Η ανάπτυξη των μεγάλων εθνικών κρατών (ανάγκη χρηματοδότησης των κρατών και των πολέμων τους).
 - Η αναζήτηση νέων εδαφών (με σκοπό το χρυσό και το θησαυρισμό).
 - Η αναγνώριση του διεθνούς εμπορίου ως μέσο για τον πλουτισμό των κρατών
 - **Η αποδυνάμωση του θρησκευτικού συναισθήματος και της θεολογικής αυθεντίας**
 - Η υποχώρηση της δύναμης των ευγενών και η άνοδος των αστών

Η κερδοφορία ως βασικός σκοπός των επιχειρήσεων

- **Κλασική θεωρία:** οι επιχειρήσεις πρέπει απλά να ενδιαφέρονται για την μεγιστοποίηση των κερδών τους.
- Με αυτόν τον τρόπο:
 - διασφαλίζεται η βιωσιμότητα της επιχείρησης,
 - υπηρετείται το δικαίωμα στην ιδιοκτησία,
 - αυξάνεται η κοινωνική ευημερία και η ωφέλεια όλης της κοινωνίας
 - σε ένα ανταγωνιστικό οικονομικό σύστημα η κερδοφορία είναι αναγκαιότητα
- Ωστόσο ...
 - στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, αυτός ο στόχος είναι αρκετά περιοριστικός
 - Παραβιάζει βασικές αρχές του συστήματος της ελεύθερης αγοράς

Το κίνητρο του κέρδους

Κοινωνική αποδοχή του κέρδους υπάρχει μόλις του τελευταίους τέσσερις αιώνες.

- Προκαπιταλιστικές κοινωνίες: η ελίτ αποτελούνταν από τους ευγενείς.
- Η Εκκλησία δίδασκε ότι ...
 - ο χριστιανός δεν μπορεί να είναι έμπορος («είναι ευκολότερο να περάσει μία καμήλα από το μάτι της βελόνας, παρά ένας πλούσιος τις Πύλες του Παραδείσου)
 - ο δανεισμός χρημάτων έναντι τόκου θεωρούνταν (μεγάλο) αμάρτημα
 - οι τραπεζίτες της Αναγέννησης ήταν Εβραίοι (γιατί;)
 - η απόκτηση πλούτου δεν αποτελούσε κοινωνικό πρότυπο (δεν υπάρχει κάποια παραβολή (κλπ.) που να σημειώνει την αξία της απόκτησης πλούτου, δεν υπάρχουν γνωστοί πλούσιοι Αρχαίοι Έλληνες, κλπ.)
- Φυσικά υπήρχαν ορισμένοι πλούσιοι παραγωγοί ή έμποροι, αλλά κάθε άλλο παρά θεωρούνταν κοινωνικά παραδείγματα προς μίμηση

Η κερδοφορία ως προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της επιχείρησης

- Το κέρδος αποτελεί για την επιχείρηση ό,τι η τροφή για τους ανθρώπους: είναι προϋπόθεση για να παραμείνουν στη ζωή.
- Χωρίς κέρδη η επιχείρηση δεν μπορεί να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί, γιατί δε θα μπορεί να χρηματοδοτήσει τις μελλοντικές της ενέργειες.
- Η διατήρηση με τεχνητά μέσα επιχειρήσεων που δεν αποφέρουν κέρδη είναι καταστροφική για την κοινωνία
 - σπαταλούνται κοινωνικοί παραγωγικοί πόροι σε αντιπαραγωγικές δραστηριότητες
- **Ωστόσο ...**
 - Ο στόχος της επιχείρησης δεν μπορεί να είναι η βιωσιμότητα, δηλαδή η διατήρηση στη ζωή, όπως για τον άνθρωπο στόχος δεν είναι να αναπνέει ή να τρώει.
 - Η βιωσιμότητα είναι μέσο για την επίτευξη άλλων στόχων

Η κερδοφορία ως αποτέλεσμα του οικονομικού δαρβινισμού

- Σμιθ: μόνο με αντάλλαγμα το κέρδος κάποιος θα επένδυε στην παραγωγική διαδικασία.
- Η επένδυση δε θα κατευθυνόταν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα, αλλά θα επιλεγόταν εκείνη που μπορεί να αποφέρει το μεγαλύτερο αντάλλαγμα.
- «Οικονομικός δαρβινισμός»
 - Υπάρχει ανάγκη συνεχούς βελτίωσης της κερδοφορίας: οι επενδύσεις κατευθύνονται αυτόματα στις περισσότερο αποδοτικές δραστηριότητες/επιχειρήσεις.
 - Αν ένας επιχειρηματίας επιθυμεί να μειώσει την κερδοφορία για να προσφέρει στην κοινωνία, τότε οι επενδυτές θα εγκαταλείψουν την επιχείρηση

Η κερδοφορία ως βασικός σκοπός των επιχειρήσεων- κριτική

- Ασυνεπής εφαρμογή των αρχών της «ελεύθερης αγοράς»
- Σύγκρουση της οικονομικής και της χρηματοοικονομικής θεωρίας
- Ελλείψεις και λογικά σφάλματα της οικονομικής θεωρίας

Ασυνεπής εφαρμογή των αρχών της «ελεύθερης αγοράς» (ο.κ.)

- Οι επιχειρήσεις εντάσσονται σε ένα κοινωνικό περιβάλλον
- Σύμφωνα με τη φιλοσοφία του Σμιθ (θεμελιωτή της θεωρίας της «ελεύθερης αγοράς»), για να πετύχει κάποιος τα οφέλη που επιθυμεί πρέπει να κάνει αυτά που θέλει το περιβάλλον του («οι άλλοι»)
- Επομένως, για να πετύχει η επιχείρηση το κέρδος (αυτό που επιθυμεί) πρέπει να κάνει αυτό που θέλει η κοινωνία
- Συμπέρασμα:
 - Η θεωρία της «ελεύθερης αγοράς» εφαρμόζεται μερικώς
 - Το κέρδος αποτελεί στόχο των επιχειρήσεων, αλλά το ερώτημα που παραμένει είναι με ποιον τρόπο θα δημιουργηθεί το κέρδος
- Η απληστία για κέρδος μπορεί να οδηγήσει την επιχείρηση στην καταστροφή
 - Ο Άνταμ Σμιθ λέει: «Ο άνθρωπος που επιτρέπει την απληστία του να υπερβεί τα όρια θα διαπιστώσει ότι οι ανταγωνιστές του караδοκούν για να του κλέψουν την πελατεία».

Σύγκριση της οικονομικής και της χρηματοοικονομικής θεωρίας (ο.κ)

- Τα χρηματοοικονομικά μοντέλα αποτίμησης των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν την έννοια της «αξίας της επιχείρησης», όχι του κέρδους των μετόχων.
- Η **αξία της επιχείρησης** είναι δυναμική έννοια που ...
 - προκύπτει ως το άθροισμα όλων των προεξοφλημένων κερδών της επιχείρησης
 - αναφέρεται στην ικανότητά της να αποφέρει κέρδη μακροπρόθεσμα και διηνεκή στους μετόχους
 - έχει ηθικό υπόβαθρο, καθώς προϋποθέτει τη διαρκή βελτίωση της επιχείρησης.
- Το **κέρδος** είναι στατική έννοια που ...
 - εστιάζεται στη βραχυπρόθεσμη περίοδο
 - προκύπτει ως η διαφορά των εξόδων από τα έσοδα

Λογικά σφάλματα της οικονομικής θεωρίας

- Ο άνθρωπος ως ορθολογικός υπολογιστής κέρδους (homo economicus)
- Ο ορισμός του κόστους είναι ελλιπής
 - Εξωτερικές οικονομίες
 - Κόστος ευκαιρίας
- Δίνεται έμφαση στην βραχυχρόνια περίοδο
- Δίνεται έμφαση στα μαθηματικά
- Η έννοια της μεγιστοποίησης/ αριστοποίησης

Η σχέση μεταξύ κέρδους και ηθικής

- Είναι το κέρδος ανήθικο;
 - Όχι, ανήθικοι είναι ορισμένοι τρόποι με τους οποίους επιδιώκεται το κέρδος
- Το «κέρδος», ορισμένο ως «ατομικό συμφέρον», είναι το βασικό κίνητρο για την συμπεριφορά των ανθρώπων
 - Αν το κέρδος ήταν κακό, τότε κάθε ανθρώπινη συμπεριφορά θα ήταν ανήθικη

«Επιχειρηματική ηθική»: αποτελεί σχήμα οξύμωρο;

Που εντοπίζεται το οξύμωρο (ασυμβίβαστο);

- **Στη σχέση κέρδους (ως στόχο για τις επιχειρήσεις) και ηθικής (ως τρόπο λειτουργίας τους)**
 - Η επιχείρηση που λειτουργεί ηθικά θα πρέπει να βάλει σε δεύτερη μοίρα το κέρδος, δηλ. το κάνει εις βάρος της κερδοφορίας της
 - Η «ελεύθερη αγορά» τιμωρεί τις επιχειρήσεις που παραμελούν την κερδοφορία τους, στερώντας τους τη δυνατότητα εξεύρεσης επενδυτικών κεφαλαίων
 - οι επενδύσεις κατευθύνονται αυτόματα στις περισσότερο αποδοτικές δραστηριότητες/ επιχειρήσεις

«Επιχειρηματική ηθική»: αποτελεί σχήμα οξύμωρο; (ο.κ)

Που οφείλεται η ερμηνεία του οξύμωρου;

- Σε μία παραδοσιακή έννοια της ηθικής που θεωρεί ότι η ηθική συμπεριφορά αποβαίνει εις βάρος εκείνου που την εφαρμόζει και προς όφελος εκείνου που την αποδέχεται
 - Βασίζεται στη χριστιανική παράδοση: «ο έχων δύο χιτώνας ... »
 - Προσφέρεις κάτι σε κάποιον άλλο μετριάζοντας, μοιράζοντας ή θυσιάζοντας δικό σου όφελος
 - Η συμπεριφορά που προάγει το ατομικό συμφέρον θεωρείται εξ' ορισμού ανήθικη
 - Δεν αναγνωρίζεται ότι από την ηθική συμπεριφορά κερδίζουν όλοι
 - «Παίγνιο μηδενικού αθροίσματος»

«Επιχειρηματική ηθική»: αποτελεί σχήμα οξύμωρο;

- Το κέρδος και η ηθική δεν είναι έννοιες ασυμβίβαστες («σχήμα οξύμωρο»)
- Το κέρδος μπορεί να επιτευχθεί με πολλούς τρόπους, είτε ηθικούς είτε ανήθικους
 - **Ανήθικοι τρόποι:**
 - ευνοούν τα βραχυπρόθεσμα κέρδη, αλλά υπονομεύουν τη μακροπρόθεσμη επιτυχία της επιχείρησης
 - **Ηθικοί τρόποι:**
 - δίνουν έμφαση στα μακροπρόθεσμα κέρδη και επιτυχία της επιχείρησης
 - Λαμβάνουν υπόψη τους στόχους και τις επιδιώξεις της κοινωνίας (σύμφωνα με τις αρχές λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς)

Η επιχειρηματικότητα ως παίγνιο θετικού αθροίσματος

- Η οικονομία αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση παιγνίου θετικού αθροίσματος
- Από τη συνεργασία των επιχειρήσεων μπορούν να προέλθουν σημαντικά οφέλη για όλα τα μέλη του δικτύου συνεργασίας
- Παραδείγματα:
 - Καινοτομίες
 - Μεταφορά τεχνογνωσίας
 - Εμπορικές συνεργασίες (πχ. νέες αγορές)

Η ηθική ως ατομικό αγαθό

- Με την ηθική δεν κερδίζει μόνο το κοινωνικό σύνολο, αλλά και κάθε άτομο
 - **Η ηθική δεν είναι (μόνο) κοινωνικό αγαθό, αλλά (και) ατομικό αγαθό**
- Σε τι όφελος προσδοκούν τα άτομα μέσα από την ηθική;
 - **Μακροπρόθεσμα οφέλη**
 - Παράδειγμα: ότι και οι άλλοι θα συμπεριφερθούν με τον ίδιο ηθικό τρόπο
 - Ότι θα κερδίσουν από την απόκτηση κύρους, αναγνώρισης, ...
- Αν τα άτομα «έχαναν» από την ηθική προς όφελος των υπολοίπων (η κοινωνία κέρδιζε εις βάρος του), τότε θα εναντιωνόταν στην ηθική
- Όμως, κανένας δεν εναντιώνεται στην ηθική
 - ... για παράδειγμα, λέγοντας ότι είναι «άχρηστη» και πρέπει να καταργηθεί,
 - ... αν και πολλοί προσπαθούν να επωφεληθούν από την ηθική των άλλων, χωρίς να εκπληρώσουν τις ατομικές τους υποχρεώσεις («free riders»)

Η σημασία της μακροπρόθεσμης θεώρησης: Η ηθική ως επένδυση

- «Η μυωπία της κερδοφορίας των επιχειρήσεων»
- Σχέσεις εμπιστοσύνης και γενικότερα ηθικές σχέσεις μπορούν να αναπτυχθούν μόνο στην μακροχρόνια περίοδο.
- Έμφαση στη βραχυχρόνια περίοδο σημαίνει αδυναμία σχεδιασμού (η επιχείρηση πορεύεται χωρίς σχέδιο)
 - Η επιχείρηση δεν έχει στρατηγική, αλλά λύνει πυροσβεστικά καθημερινά προβλήματα

Η επιχείρηση ως φορέας επιδίωξης άλλων στόχων

- Άποψη 1: Η κερδοφορία δεν αποτελεί τον μοναδικό στόχο των επιχειρήσεων.
 - Υπάρχουν και άλλοι στόχοι
- Άποψη 2: Η κερδοφορία δεν αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο των επιχειρήσεων
 - Άλλοι στόχοι μπορούν να έχουν μεγαλύτερη αξία
- Άποψη 3: Η κερδοφορία δεν μπορεί να αποτελέσει στόχο
 - αποτελεί προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της επιχείρησης (όπως η αναπνοή ή το φαγητό)
 - είναι το αποτέλεσμα της επιχειρηματικής δράσης
 - δεν έχει τα χαρακτηριστικά εκείνα που πρέπει έχουν οι στόχοι: ικανότητα να κατευθύνει, να υποκινεί, να συγκινεί, να ενώνει.

Η κερδοφορία ως κίνητρο

- Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο κίνητρο και τον στόχο
 - Κίνητρο είναι αυτό που παρακινεί να κάνουμε κάτι
 - Στόχος είναι το επιθυμητό αποτέλεσμα της δράσης
- Το κίνητρο συνδέεται με το στόχο, αλλά δεν τον προσδιορίζει (θα το δούμε στη συνέχεια)

Η κερδοφορία ως κίνητρο

- Η κερδοφορία αποτελεί το κίνητρο της επιχειρηματικής συμπεριφοράς, αλλά όχι το στόχο της
- Ο στόχος της επιχείρησης πρέπει να είναι να παράγει αγαθά που έχουν αξία για την κοινωνία
- Το να ξεχωρίσουμε το στόχο από τα κίνητρα είναι σημαντικό γιατί η αξιολόγηση γίνεται με κριτήριο πόσο καλά πετυχαίνει κανείς τους στόχους του
- Αν ο σκοπός της επιχείρησης είναι το κέρδος, τότε οι πιο κερδοφόρες δραστηριότητες θα πρέπει να αξιολογούνται καλύτερα (από την κοινωνία, από επαγγελματικούς φορείς, κλπ.)

Η κερδοφορία ως αποτέλεσμα

- Η κερδοφορία δεν είναι ο στόχος, αλλά το αποτέλεσμα της καλής επιχειρηματικής συμπεριφοράς
- Η επιχείρηση που προσφέρει καλά προϊόντα και υπηρεσίες θα έχει μεγάλη κερδοφορία, ως αποτέλεσμα της επιβράβευσης της συμπεριφοράς της

Άλλοι στόχοι των επιχειρήσεων

- Ο στόχος προσφοράς αξίας στους μετόχους
- Ο στόχος της ικανοποίησης των πελατών
- Ο στόχος της διατήρησης ικανού εργατικού δυναμικού
- Ο στόχος της διατήρησης καλών σχέσεων με τους συμμετόχους
- Ο στόχος της κοινωνικής προσφοράς

Τέλος Ενότητας